

Objevení Zákona (Den upálení mistra Jana Husa)

Převod materiálu

Alexandra Hauserová

Pořadí v lekci

63

Téma

Boží lid v dějinách opakovaně scházel (a schází) z cesty opravdového následování. Ukazatelem na cestu je a má být Boží slovo.

Cíle

- Nejmladší děti by měly zaslechnout o nebezpečí sejití z pravé cesty, které se dotklo Božího lidu a ohrožuje i dnešní církev.
 - Mladší děti přemýšlejí, co všechno může být v kostele (sboru, církvi) potřeba opravovat a obnovovat.
 - Starší děti se mají s učitelkou/užitelem zamyslet nad Jóšiasšovými a Husovými děrazy, jejich eventuální podobností nebo rozdílností.
-

Pro užití

Poznámky k příběhu

- Jóšiasova vláda = pro biblické autory výjimečný okamžik dějin Božího lidu (srovnatelný s uzavřením smlouvy s Abrahamem, exodem z Egypta nebo Božím slibem daným Davidovi).
- po staletích špatných činů a rozhodnutí náprava v podobě Jóšiasovy reformy (nebo pokusu o ni) — v oči autorů přivedení lidu ke spáse skrze dodržování Zákona.
- 622 př. Kr. Jóšias rozhodl o opravě domu Boha Izraele — při opravách došlo k nálezu knihy — obrovský dopad: zjištění, že tradiční Hospodinův kult v Judsku byl nesprávný (+ následný rozkaz shromáždit lid, slavnostní přísaha a gruntovní náboženská reforma).
- Nestačí opravovat Chrám, nutná je i náprava kultu a lidského postoje k Bohu vůbec.
- Jóšias vychvalován jako žádný jiný král (viz 2 Kr 23,25!)
- Kniha Zákona: dohady o tom, že by mohlo jít o převodní znění knihy Deuteronomium (sepsaná asi v 7. stol. př. Kr. — za Jóšiasovy vlády nebo těsně před ní), ve své době považována za zákoník darovaný Mojžíšovi na hoře Sínaji.
- V. 13: *jít se poradit s Hospodinem* neznamena jít do chrámu — ale *dotázat se prorokyn Chuldy* (v.13 — 20), jdou k ní všichni královi služebníci včetně velekněze.
- *Nezastupitelnost prorokyn* spočívá ve zmocnění k aktuálnímu oslovení — jak to tebe s králem a jeho lidem po generacích neposlušnosti je, nemůže říci náboženský profesionál (velekněz), ani sám Mojžíš v zákoně, ale ona.
- Náboženská reforma, konaná na základě nálezů knihy Zákona = mýcení synkretismu (přede vším modloslužebných obřadů), prastarých posvátných návrší, svatyní cizích božstev apod.
- Jóšias řešil jeden problém za druhým, včetně Jarobeámovy oltáře v Bét-elu — výsledek ale přesahuje pouhé oblasti Chrámu a kultu, jde o obnovu smlouvy s Hospodinem jako takové!
- Základní znaky biblického monoteismu: uctívání Boha Hospodina na jednom místě, celonárodní slavení hlavních svátků, práda zákonů (zasahujících oblastí sociální pomoci, spravedlnosti i osobní morálky).

Poznámky k Janu Husovi

- Byl římskokatolický kněz (!!!), excelentní kazatel a vysokoškolský pedagog (v letech 1409–1410 byl rektorem pražské univerzity).
- Kritizoval situaci církve, zejména její mravní úpadek, odpustky a jimi financované křížové výpravy (a s nimi konkrétní osobu papeže Jana XXIII.).
- Ve svém myšlení navazoval ašete?n? na Johna Viklefa, anglického teologa a reformátora — to také bylo jedním z obvinění před kostnickým koncilem.
- Jeho myšlenkový odkaz byl po smrti mnohými využit i dezinterpretován (např. politiky komunistického režimu).
- Byl prohlášen za kacíře, postaven do klatby, exkomunikován, zbaven kněžství a následně upálen na hranici — klíčovou otázkou koncilu bylo však odstranění papežského schizmu.
- Pro koncil byl předem odsouzen — nebyla mu poskytnuta možnost se hájit (pouze odvolat), koncil proti němu vznášel i křivá obvinění a jeho texty ašete?n? dezinterpretoval.
- Svůj zápas chápal jako zápas o věrnost pravdy — vlastně Pravdu, totiž Kristu (ve smyslu J 14,6: „Já jsem ta cesta, pravda i život. Nikdo nepřichází k Otci než skrze mne.“), nechtěl spor o sebe jako osobu, ale o myšlenku a zarputile usiloval především o veřejné slyšení, proto pro něj nebylo možné na popud koncilu své uění odvolat, jakkoliv poslední formulace odvolání byly prý vř?i Husovi vstříc.
- Kardinálové Husovu smrt nechtěli, ale šlo jim o to, aby se bezvýhradně podrobil jejich autoritě.
- Husovo uění dalo vzniknout husitskému hnutí, české reformaci a úsilí o proměnu katolické církve.

Období

Památka upálení Mistra Jana Husa se slaví v liturgickém mezidobí, ovšem o letních prázdninách, v těsné blízkosti Dne slovanských věrozvěstů — pro většinu lidí je to spíše příležitost využít volno státního svátku. V roce 2015 jde však o 600. výročí dne Husova upálení, připravují se celocírkevní i lokální akce. Školní děti o Husovi obvykle už něco vědí ze školy, nabízí se možnost propojit to s životem ve sboru i biblickou zvětší samou.

Úskali

Text sám nehovoří o Jóšijášově reformě, je pouze její předzvěstí. Následující 23. kapitola, která ji podrobně popisuje, není jen pouhý záznam událostí, ale pečlivě sepsané vyprávění s odkazy na velké momenty izraelských dějin — je ale obtížné ji převyprávět dětem a zřetnat religionisticky korektní.

Královo „obrácení“ neodvrátilo konečnou katastrofu. Do zvětsti prorokyně Chuldy se však promítá kající deuteronomistický pohled redaktorů z doby babylonského zajetí: to, co se nám přihodilo (vyvrácení Jeruzaléma, ztráta samostatnosti, pád království) je důsledek našeho odpadnutí od Hospodina. A za Jóšijáše vlastně byl milostí Boží oddálen tento konec, námi vyprovokovaný a zaviněný.

Téma reformy (a reformace) v sobě nese nutnost poukázat na něco, co je „špatně“. Zároveň je třeba nevytvářet dětem černobílé obrázky biblických a církevních dějin a dít na „my“ a „oni“. Tematizování Husovy postavy v sobě nese nebezpečí jeho glorifikace a zatracování jeho odporu — v rámci ekumenického dialogu je třeba velmi pečlivě volit slova a formulace.

Odkazy

K biblickému textu

Finkelstein, Israel — Silberman, Neil Asher. *Objevování Bible. Svatá Písma Izraele ve světle moderní archeologie*. Praha: Vyšehrad, 2010.

Stará zmluva. 2., Kniha Jozúova, Sudcovia, Rút, 1. kniha Samuelova, 2. kniha Samuelova, 1. kniha Kráľovská, 2. kniha Kráľovská. Bratislava : Cirkevné nakladateľstvo, 1971.

Hájek, Viktor — Hájek, Miloslav: *Biblická dŕjeprava*. Praha: Kalich, 1990.

Trusina, Jan: *Jóšijáš — kráľ reformátor*. Dostupné z <http://goo.gl/Oxbxnx>.

K Janu Husovi

Balcar, David — Gallus, Petr — Šorm, Zdeněk — Férová, Lydie: *Dvakrát mŕŕ, jednou vŕŕ. Prŕvodce svŕtem víry pro náctileté. Pracovní listy ke katechezi*. Praha: ŕCE, 2012.

Rejchrt, Ludŕk. *Taková dlouhá cesta. Vyprávŕní z dŕjin kŕesŕanské církve*. Praha: Kalich, 2010.

www.nase-reformace.cz — web informující o církvních výroŕích.

Pracovní listy

Šorm, Zdeněk: *Jošijáš — kráľ reformátor*.

Dostupné z <http://goo.gl/uPbDk5>, <http://goo.gl/e7uSP7>.

Pro dŕti

Pro pŕedškolní dŕti

Co musíme všichni udŕlat pŕed jídlem? (Není jen jedna správná odpovŕŕ, nicménŕ musí zaznít mytí rukou!) Umýt si ruce! A jak? (...) Mýdlem! A proŕŕ (...) Protoŕže kdybychom si je nemyli nebo si je jen tak halabala opláchli vodou, mohl by nám do jídla z rukou skoŕit nŕjaký bacil a nakazit nás nŕŕím ošklivým. Tŕeba ŕhloutenkou a to je dŕsná otrava.

Nŕkdy se ale stane, ŕe si ruce neumyjeme nebo vynecháme to mýdlo, kdy tŕeba? (Mŕŕe se stát, ŕe zapomeneme, jsme na výletŕ, na prázdninách, atd.) Mŕŕeme mít ŕtŕstí, nic se nestane, bŕíško nebolí, ŕádná nemoc na nás neskoŕí. Ale když to takhle budeme dŕlat ŕasto, mohlo by se stát, ŕe tŕeba úplnŕ zapomeneme, proŕ se vlastnŕ ruce musejí (mýdlem) umývat nebo dokonce ŕe se musejí umývat. A to by byl malér. To by bylo úplnŕ ŕpatnŕ. Tŕeba si ŕíkáte: to se pŕece nemŕŕe stát, jenŕže když se dlouho nŕco nedŕlá nebo se to pokaŕdŕe odflákne a odbude, po ŕase se úplnŕ zapomene, jak to vlastnŕ bylo správnŕ. Tŕeba, kdy a jak se mají mýt ruce.

A jako se mŕŕe stát, ŕe ŕlovŕk zapomene správné mytí rukou, tak se mŕŕe klíŕo píŕo stát, ŕe zapomene, co se má a nemá dŕlat v kostele. No váŕnŕ! Jednou to takhle dost pozapomnŕli, bylo to za krále Jóšijáŕe. A to se vám dŕly vŕci! Tu a tam nŕco vynechali, tu a tam si lidi rŕznŕ pŕimysleli novoty, nŕco, co se jim líbilo, tu a tam se nŕco nedŕlalo poŕádnŕ. Bylo to zkrátka úplnŕ ŕpatnŕ. Naŕŕstí ale tehdy jeden ŕlovŕk našel svitek, na kterém bylo napsáno, jak se to má dŕlat správnŕ. Co je to svitek? (*Ukázat dŕtem, jak vypadá, krátce vysvŕtlit, ŕe za Jóšijáŕe a jeŕŕ dlouho po nŕm nebyly kníŕky*.) Kráľ se polekal — to je nadŕlení! Ale byl moudrý a pustil se do nejŕŕznŕjších oprav. To aby zase kostel vypadal jako kostel, aby se tam lidé modlili jenom k Pánu Bohu a ne k nŕjakým vílám nebo ochechulím a aby vŕbec vŕdŕli, ke komu se modlí. To se ví, bylo to hodnŕ práce. Ale kráľ Jóšijáš vŕdŕl, ŕe je to potŕeba. ŕe tak jako ŕlovŕk mŕŕe chytnout ŕkaredou nemoc, když si zapomene mýt ruce mýdlem, mŕŕe to s ním ŕpatnŕ dopadnout, když zapomene, co do kostela patŕí a co ne.

Zkusíme si to taky pŕipomenout, co se v kostele dŕlá a co ne a co do kostela nepatŕí.

(Povídejte si s d?tmi o tom, co se v kostele d?lá, co v kostele má být — m?žete použít pracovní list Zde?ka Šorma nebo vlastní obrázek. Nezapome?te p?edm?ty i ?innosti vysv?tlovat — nap?. v kostele se m?že hrát divadlo, t?eba p?i váno?ní h?e, ale musíme v?d?t, pro? se tam hraje. Nebo tam mohou být kv?tiny, ale nemusejí, není to pot?eba, atd.)

Pom?cky: kousek n?eho k sn?dku, co se musí jíst rukama, umyvadlo s vodou a mýdlem, svitek nebo jeho obrázek, obrázek kostela a r?zné p?edm?ty.

Pro mladší d?ti

Úvod: Vzpomenete si, kdy se u nás v kostele naposledy n?co opravovalo? Co to bylo? (...) Každý d?m pot?ebuje sem tam opravit, i kostel... Aby nespádl lidem na hlavu, aby v n?m nebylo zima a vlhko, aby se v n?m lidé cítili dobře, ale t?eba taky aby bylo vid?t, že nám na Pánu Bohu záleží, atd.

Jednou takhle po dlouhé době opravovali Hospodin?v Chrám v Jeruzalém?. *(Ukázat obrázek Chrámu.)* Rozhodl o tom mladý král Jóšiáš: „Už je to zkrátka pot?eba! Naposledy se n?co opravovalo asi tak p?ed 180 lety. To je tak dávno, že už to nikdo nepamatuje.“ A hned zavolal písa?e: „Šáfane! Šáfane! No tak, kde ten ?lov?k v?zí?! Šáfane, koukej sebou hodit!“

„Ano, m?j králi? Co ode m? žádáš? Co mám ud?lat?“

„B?ž rovnou do Chrámu a nikde se necourej! Až tam dorazíš, najdi velekn?ze Chilkijáše, a vzkaz mu: Dejte se do opravy chrámu. Použijte k tomu peníze, které lidé dávají do chrámové pokladny. Bude dost pro ?emeslníky i na nákup materiálu, d?íví a kamene.“

„Ano, prosím. A komu se to má vyú?tovat? P?ímo Vašemu veli?enstvu? Nebo snad Chilkijášovi?“

„Šáfane, Šáfane, ty jsi byl vždycky opatrný na peníze... Nic se vyú?továvat nemusí, jde p?ece o Boží d?m, tam nikdo krást nebude!“

Šáfan si to hezky rychle namí?il do Chrámu a vy?ídil vše, co m?l. Za?aly se dít v?ci! Takovouhle opravu skute?n? nikdo v Jeruzalém? nepamatoval. Uprost?ed všeho kopání a zvelebování se ale stalo n?co, co nikdo ne?ekal. Šáfan utíkal od Chilkijáše ke králi, až se mu za patami prášilo.

„Veli?enstvo! Veli?enstvo!“ volal vzrušen?.

„Ano, Šáfane, copak se d?je?“

„Chilkijáš mi p?edal tenhle svitek, eee, knihu, knihu Zákona, prý ji našli v Chrámu!“ *(Zamávat svítkem, eventuáln? vysv?tlit rozdíl mezi svítkem a naší knihou.)*

„No a co v ní stojí? ?ti!“

Šáfan jen st?ží popadal dech, ale p?ece se hned dal do ?tení. A jak ?etl a ?etl, krále Jóšiáše mrazilo v zádech a popadal ho ?ím dál v?tší strach. Když Šáfan zmlkl, král se zt?žka nadechl. Kniha Zákona, to nebyla n?jaká sbírka zákon?, paragraf? a na?ízení. Bylo to sv?dectví o Božím jednání s Izraelem. Tady bylo zachyceno všechno, co Hospodin pro sv?j lid u?inil, jak je vysvobodil z egyptského otroctví i z jiných nebezpe?í, ale taky, co B?h od svého lidu o?ekává, ?ím se má projevit jejich v?rnost. Základem toho všeho byla smlouva, kterou B?h s Izraelem uzav?el, závazek v?rnosti z Boží i lidské strany. A bylo tam i varování: nebudou-li Bohu v?rni, zle na to doplatí. Jóšiáš byl skute?n? moudrý. Hned mu došlo, kolik uhodilo. Opravovat Chrám, to je hezká v?c, ale to te? bude muset stranou. Je pot?eba spíš zkusit opravit to, co je pokažené u lidí samotných. Co d?lají špatn? proti Bohu. Ale p?jde to ješt? v?bec? Jóšiáš namáhav? vstal a roztrhl své roucho. To aby všichni vid?li, jak moc je situace vážná. Pak si dal zavolat Chilkijáše a s ním n?kolik dalších, písa?e i královské služebníky:

„Pánové, je s námi zle. A nejspíš ještě bude. Jdte k prorokyni Chulda, ať nám poví, co na to říká Hospodin.“

A tak šli. Se svěřenou hlavou a se strachem, co uslyší. Chulda pro ně neměla zrovna povzbudivé zprávy: „Pokud jde o toto místo i o lidi, co tu žijí, Hospodin udělá skutečně to, co je psáno v knize Zákona — dopadne to s nimi špatně. Na co je Chrám a bohoslužby, když Pána Boha neposloucháte? Ale králi můžete vy řídit toto: protože bereš slova knihy Zákona vážně, protože sis vzal k srdci všechna varování a bylo ti líto, co vše je špatně, Hospodin se nad tebou slitoval. Všechna ta hrůza, co lid stihne pro jeho neposlušnost, nastane až po tvé smrti, Jóšiáš. Ty sám ji nezažiješ.“

To dá rozum, zpátky se šlo poselstvu ještě hůž. Kdo by chtěl vyřizovat takovouhle zprávu? Hlavou se jim honilo, co teď, co jen dělat?

Jóšiáš si to všechno vyslechl. Neradoval se nad tím, že on sám má být v suchu. Nepokrčil rameny a neřekl si, že už je všechno zbytečné. Rozhodl moudře: „Teď je potřeba využít času, který zbývá! Především dát do pořádku všechny neřádky a vrátit se k Hospodinu a jeho smlouvě! Ať už se má stát cokoli, je potřeba zabrat! Jinak to s námi vezme krátký konec ještě rychleji.“

A začaly se zase dít věci. Jóšiáš nechal z Chrámu vyházet všechno, co tam nepatřilo, hleděl sebe i lidi kolem naučit, co kniha Zákona ukládala a usiloval o to, aby se změnilo i to, jak lidi Pána Boha ctí. A když nastal čas svátků, došlo i k tomu, že všichni lidé — po mnohaleté přestávce — opět slavil hod beránka. „Hospodin, který vyvedl naše otce z Egypta, je náš Bůh, my jsme jeho lid a chceme mu zůstat věrni.“

Navazující rozhovor: a co my? Děláme všechno správně? Co by se dalo vylepšit? (Pokuste se s dětmi mluvit nejen o technických věcech, ale i o „vylepšování“ života sboru, bohoslužeb, atd.)

Pomůcky: obrázek Chrámu, svitek nebo jeho obrázek.

Pro starší děti

Přetexte si společně biblický text i Husův medailon. Dovedli byste najít něco, co měli Jóšiáš a Hus společného? (např. nechali se vést Písmem svatým, šlo jim o nápravu s ohledem na Pána Boha, jejich konání přineslo větší úžinek s odstupem času...)

Bylo by potřeba něco změnit i u nás ve sboru/kostele? (Pište návrhy na papír či tabuli, až úvahu uzavřete, zkuste se podívat, kolik z toho se týká vybavení kostela a kolik života sboru nebo bohoslužeb. Jako pomoc můžete použít i pracovní listy Zdeňka Šorma — viz *Odkazy*.)

Znáte základní hesla reformace? Co znamenají? (Sola scriptura — pouhým Písmem, sola fide — pouhou věrou, sola gratia — pouhou milostí, soli Deo gloria — samému Bohu sláva, semper reformanda — [církev] trvale schopná reformy.)

*Pomůcky: Pracovní listy ke katechezi (viz *Odkazy*), medailon M12 Jan Hus.*

Přesah

Zapojte se s dětmi do příprav oslav husovského výročí.

Nápad na další aktivitu: připojte se k Husově pouti. Podrobnosti, podmínky i trasu najdete na www.husovapout.cz.

Liturgie

Písn?

Svítá: 304 — *Spoj nás v jedno, Pane*; 166 — *Kristus je má síla*; 155 — *Když hynou stáda*; 297 — *Balada velkopáteční*

Evangelický zpěvník: 446 — *Moudrosti poklad z nebe*

Haleluja Amen: 106 — *Jezu Kriste, štěstý kněze* (BTS 76), 135 — *Navštiv nás, Kriste žádoucí* (BTS 90); 146 — *Mocný Bože, při Kristovu* (BTS 46)

Biblický text k zapamatování

Hospodine, ty jsi mým Bohem! Tebe budu vyvyšovat, vzdávat chválu tvému jménu, neboť činíš podivuhodné věci, tvé odvážné úradky jsou věrná pravda. (Iz 25,1)

Modlitba

Pane a Bože, děkujeme ti za všechny, kdo poslouchali a poslouchají tvé slovo. Prosíme tě, otevři nám uši i hlavy, abychom mu i my dovedli správný rozum a nechali se jím v život vést. Amen.

Cílová skupina

[Školní](#)

[Předškolní](#)

Katechetické cykly

[Církevní rok](#)

Biblický odkaz (kat)

[2 Královská 22](#)